

ОКРЕМА ДУМКА

щодо рішення Комітету з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 24 липня 2019 р.

24 липня 2019 р. Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти ухвалив рішення стосовно звинувачень у plagiatі окремих членів Національного агентства.

Я голосував «проти» цього рішення у частині висновків щодо члена Національного агентства п. О. Дlugопольського, оскільки вважаю хибними принципи та мотиви, покладені в основу аргументації Комітету у цій частині. Користуючись своїм правом, передбаченим абз. З п. 8.2 Положення про комітети Національного агентства, додаю окрему думку щодо відповідного рішення.

У цій окремій думці я, по-перше, викладу принципи, якими – як на мене – мав би керуватися Комітет з питань етики, розглядаючи відповідне питання. По-друге, я запропоную застосування цих принципів до конкретного випадку із дисертаційним дослідженням п. Дlugопольського. Я завершу коротким обговоренням того, чому я вважаю хибними аргументи, наведені у відповідній частині рішення.

1. Принципи, якими мав би керуватися Комітет з питань етики

Я вважав, і лишаюся переконаним після обговорення на засіданні, що під час розгляду питань стосовно plagiatу Комітет мав би керуватися такими принципами.

1.1. По-перше, у разі виявлення дослівних збігів текстових фрагментів має існувати «презумпція копіювання» – яка, втім, є спростовною.

Текстовий збіг, себто дослівне відтворення певного фрагменту тексту, є фактом об'єктивної дійсності. На відміну від цього, plagiat/порушення академічної доброчесності є однією з можливих *інтерпретацій* такого збігу. Можливі також й інші інтерпретації: це так само може бути доброчесним використанням тексту чужого авторства. Завдання будь-якого органу, що розглядає питання академічної доброчесності – надати ту чи іншу інтерпретацію, спираючись на набір певних стандартів. Пропонована мною «презумпція копіювання» є одним із таких стандартів.

Ця презумпція базується на простому і, напевне, навіть банальному факті: різні зразки творчості у переважній більшості випадків будуть до великої міри *унікальними*: вони не повторять жодних раніше створених творів і з мізерною долею імовірності зможуть бути абсолютно ідентично повторені будь-яким твором у майбутньому. Напевне, саме ця властивість творчості – властивість генерувати щось високо унікальне – і робить її гідним та поціновуваним заняттям.

Мисленнєвий експеримент, відомий як «теорема про нескінченних мавп», є гарним прикладом, щоб підтвердити вірогідність «презумпції копіювання». «Теорема»

стверджує, що «мавпа», випадковим чином друкуючи символи на друкарській машинці, і маючи нескінченно багато часу, рано чи пізно видрукує будь-який заданий текст. І це дійсно буде вірогідно, якщо ми розглядаємо цю ситуацію у контексті правдиво необмеженого часу. Від звороту: якщо ми маємо обмежений час, імовірність цього стає мізерно малою – близькою до нашого повсякденного розуміння того, що «мавпячий» повтор будь-якого скільки-небудь складного твору (або бодай і одного не позбавленого змісту речення!) є все-таки неможливим.

Цей експеримент, серед іншого, демонструє, що наше повсякденне уявлення про «можливість» чи «неможливість» базується здебільшого не на *абсолютній неможливості* певної події, а на *мізерно малій імовірності* її настання. Це пов’язане із (цілком природнім) намаганням нашої свідомості зробити світ, у якому ми живемо, бодай трохи зрозумілим для нас. Без подібної підміни понять ми мусили б щоразу сумніватися у «послідовності» нашого світу: скажімо, тисячі років спостережень за рухом сонця *усе одно* не давали б нам впевненості у тому, що завтра сонце зійде на Сході. Тоді світ для нас був би лише безліччю позбавлених зв’язку випадковостей, які можна пояснити хіба примхою Бога. Інший концепт нашого повсякденного мислення – концепт «чуда» – є лише зворотнім боком тої самої медалі. Адже чудо – це і є здійснення того, що є неможливим, чи то того, що *вважалося практично неможливим*. Чудо руйнує нашу зрозумільність цього світу; воно є за визначенням тим, що не можна пояснити.

Насправді, механізм, що робить мізерно малоймовірні події «неможливими», а, скажімо, схід сонця на Сході – «необхідним», дуже гарно знайомий кожному з нас. Це – те, що ми називаємо «здоровим глуздом». Саме здоровий глузд дозволяє нам покладатися на індуктивне мислення та ігнорувати мізерно малі імовірності, і саме він підказує нам, що це *неможливо*, аби генератор випадкових символів («мавпа») створив текст, дослівно ідентичний будь-якому іншому раніше написаному текстові. (Як не дивно, зазвичай імовірність того, що здоровий глузд у подібних випадках помилляється, є мізерно малою.)

Тож в основі моєї «презумпції копіювання» лежить ніщо інше, як здоровий глузд. З точки зору здорового глузду це є неможливо, аби один автор, ніколи не бачивши раніше оприлюдненого тексту другого автора, дослівно відтворив цей текст. Обираючи між двома версіями, одна з яких передбачає те, що з-під пера обидвох авторів вийшов абсолютно ідентичний текст, у той час як друга стверджує про те, що автор пізніше написаного тексту скопіював раніше написаний текст, здоровий глузд вимагає від мене відкинути першу версію як мізерно малоймовірно і пристати на другу.

Хоча, навіть і тут варто лишати імовірність «чуда». Люди є дещо менш послідовними, аніж світ, що їх оточує. Тож «презумпція копіювання» має бути спростовною: якщо автор пізнішого тексту надасть раціональне пояснення того, яким чином відбувся цей збіг без копіювання, це пояснення може виявитися переконливішим за згадану презумпцію. Хоча, на мою думку, така ситуація сама по собі є мізерно малоймовірною.

1.2. По-друге, я вважаю, що розглядаючи питання текстових запозичень, ми не маємо зважати на те, чи ті ідеї, які вміщені у відповідному фрагменті тексту, мають окрему наукову значущість.

Академічний плагіат може мати дві різні форми: недоброочесне запозичення ідей та недоброочесне запозичення текстів. Це відбито і у визначенні, що міститься в абз. 2 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту».

Ми зазвичай будемо говорити про «плагіат ідей», якщо автор намагається представити як власну, нову та оригінальну ідею, що насправді «належить»¹ іншій особі. У практиці структурування українських наукових робіт ці ідеї складають «наукову новизну» певної роботи. Другий вид плагіату – недоброочесне запозичення текстів – полягає у відтворенні текстів чужого авторства без дотримання конвенційних правил і технік цитування.

На мою думку, під час надання оцінки певним текстовим запозиченням не слід зважати на те, чи певна ідея, втілена у цьому тексті, має окрему наукову значущість (тобто, чи висловлює цей текст певний приріст у науковому знанні).

Будь-яка ідея, незалежно від її наукової значущості, не може існувати поза людською свідомістю без свого мовного втілення. Екстеріоризація ідеї через мову є невід'ємною частиною творчості як такої (очевидно, у тих жанрах, які передбачають використання мови). При цьому, із міркувань аналогічних до викладених у п. 1.1 вище я стверджую, що достатньо складне вираження навіть однієї і тої самої ідеї двома різними людьми буде із необхідності унікальним (принаймні, якщо ідеться про використання природніх мов).

Таким чином, недоброочесне запозичення текстового фрагменту достатньої складності – незалежно від наукової значущості викладених у ньому ідей – профанує сутність творчості як такої. Воно заслуговує на не менше засудження, аніж «плагіат ідей».

1.3. По-третє, я вважаю, що Комітет з питань етики Національного агентства має слідувати політиці «нульової толерантності» до будь-яких порушень академічної доброочесності.

Зокрема, я вважаю, що обсяг недоброочесних текстових запозичень не має мати вирішального впливу на прийняття рішень стосовно наявності чи відсутності порушення академічної доброочесності. Продовжуючи дотримуватися «ессенціалістського» підходу, із якого я виходив у п. 1.2, плагіат одного розділу наукової роботи є настільки ж сутнісно *несумісним* із творчістю, як і плагіат одного речення.

Більш того, коли ми говоримо про академічну недоброочесність, то надаємо моральну оцінку не лише певному факту об'єктивної дійсності, але також – до певної міри – і людині, що причетна до цього факту. Оцінка певного текстового збігу як плагіату

---

¹ «Належність» ідей сама по собі є не безпроблемним концептом; саме тому авторське право не захищає ідеї, але захищає їх вираження.

стосується не лише факту текстового збігу; цією оцінкою ми також засуджуємо автора, який вдався до плагіювання. Якщо сприймати імператив інтелектуальної чесності серйозно, для доброчесної людини плагіат має бути *немислимим*; той, хто сплагіював бодай одне речення, вже викрив себе на тому, що він спроможний плагіювати взагалі.

Хоч питання академічної доброчесності наразі втілені у певну юридичну форму, судження про доброчесність не є юридичними судженнями: вони не абстрагуються від людини у її цілісності і не розглядають її під маскою юридичної реальності – як «особу» у певних «правовідносинах», де зазвичай важать лише об'єктивні вчинки, але не мотиви і причини, що стоять за ними. І якщо у сфері юридичного, як про це пише Юстиніан у Дигестах (48.19.18), *cogitationis poenam nemo patitur* – нікого не можна карати за думки, у сфері моралі ця максима втрачає свою справедливість. Мораль повертає нас до людини у її цілісності і вимагає від нас говорити мовою чеснот та моральних вад, радше ніж мовою дій та їх юридичних наслідків.

Якщо академічна недоброчесність є моральною вадою людини, то вчиняючи недоброчесно людина не просто *лиш вчиняє* так: вона також є недоброчесною в силу цього, незалежно від обсягу недоброчесної поведінки, який вона виявила. Це міркування складає другу підставу, яку я пропоную до принципу «нульової толерантності» до академічної недоброчесності.

2. Оцінка випадків текстових збігів у дисертаційному дослідженні п. О. Дlugопольського у світлі цих принципів

Виходячи із цих принципів я вважаю, що наявні достатні підстави для оцінки текстових збігів, виявленіх у дисертаційному дослідженні п. О. Дlugопольського (2013), як академічного плагіату.

Предметом розгляду Комітету з питань етики були чотири окремих текстових збіги, і я зупиняюся окремо на кожному з них.

2.1. На сторінці 261 дисертаційної роботи вміщено текстовий фрагмент наступного змісту:

«Групи зі спеціальними інтересами компенсують свої затрати, якщо законопроект, який вони відстоюють, буде прийнятий. Вигоди від прийняття закону будуть реалізовані всередині зацікавленої групи, а витрати «ляжуть» тягарем на усе суспільство. Концентрований інтерес небагатьох у такому разі перемагає розпорощені інтереси більшості. Тому відносний вплив груп з особливими інтересами набагато більший за частку їхніх голосів. В умовах прямої демократії вигідні окремим групам рішення не були б схвалені, якби кожен з виборців безпосередньо висловлював власну позицію. Депутати також зацікавлені в активній підтримці з боку впливових виборців, оскільки це збільшує їхні шанси на переображення на наступний термін. Лобіювання дозволяє знаходити джерела фінансування передвиборчої компанії та політичної діяльності («п'ята гілка влади»).»

Вперше тотожний за змістом текстовий фрагмент був опублікований за авторством п. Дlugопольського у публікації Дlugопольський (2006), яка надійшла до редакції 17 січня 2006 р., а відтак необхідно враховувати текстові збіги лише з тими публікаціями, що були оприлюднені раніше 17 січня 2006 р.

Цей текстовий фрагмент, як було виявлено, збігається із оприлюдненим раніше твором Нуреев (2005), який представлений у таблиці А (тут і далі дослівні текстові збіги виділені **напівжирним**, а редакційні та стилістичні зміни – *курсивом*).

Таблиця А

Нуреев (2005)	Дlugопольський (2006)	Дlugопольський (2013)
<p>Группы со взаимопересекающимися существенными интересами могут с лихвой компенсировать свои затраты, если законопроект, который они отстаивают, будет принят. Дело в том, что выгоды от принятия закона будут реализованы внутри группы, а издержки понесет общество в целом. Концентрированный интерес немногих побеждает распыленные интересы большинства. Поэтому относительное влияние групп специальных интересов гораздо больше их доли голосов. Выгодные им решения не были бы приняты в условиях прямой демократии, когда каждый избиратель прямо и непосредственно выражает свою волю. <...> Депутаты, в свою очередь, также заинтересованы в активной поддержке со стороны влиятельных избирателей, ибо это увеличивает шансы их переизбрания на новый срок. Лоббирование позволяет находить источники финансирования предвыборной кампании и политической деятельности</p>	<p>Групи з спеціальними інтересами компенсують свої витрати, якщо законопроект, який вони відстоюють, буде прийнятий. Вигоди від прийняття закону будуть реалізовані всередині зацікавленої групи, а витрати понесе усе суспільство. Концентрований інтерес небагатьох у такому випадку перемагає розорошені інтереси більшості. Тому відносний вплив груп з особливими інтересами набагато більший за частку їх голосів. В умовах прямої демократії вигідні окремим групам рішення не були б схвалені, якби кожен з виборців безпосередньо виражав свою власну волю. Депутати також зацікавлені в активній підтримці з боку впливових виборців, оскільки це збільшує їхні шанси на переобраних на наступний термін. Лобіювання дає змогу знаходити джерела фінансування передвиборчої компанії та політичної діяльності.</p>	<p>Групи зі спеціальними інтересами компенсують свої затрати, якщо законопроект, який вони відстоюють, буде прийнятий. Вигоди від прийняття закону будуть реалізовані всередині зацікавленої групи, а витрати «ляжуть» тягарем на усе суспільство. Концентрований інтерес небагатьох у такому разі перемагає розорошені інтереси більшості. Тому відносний вплив груп з особливими інтересами набагато більший за частку їхніх голосів. В умовах прямої демократії вигідні окремим групам рішення не були б схвалені, якби кожен з виборців безпосередньо висловлював власну позицію. Депутати також зацікавлені в активній підтримці з боку впливових виборців, оскільки це збільшує їхні шанси на переобраних на наступний термін. Лобіювання дозволяє знаходити джерела фінансування передвиборчої компанії та політичної діяльності («п'ята гілка влади»).</p>

Виходячи із міркувань, викладених у п. 1.1 вище, зазначений текстовий фрагмент не може бути результатом вільної творчості п. Дlugопольського. Він дослівно у перекладі

відтворює раніше оприлюднений текст із незначеними редакційними та стилістичними змінами. Таким чином, мало місце текстове запозичення.

Водночас, у тексті дисертаційного дослідження п. Дlugопольського відсутнє посилання на джерело запозичення, яке свідчило б, що він належним чином атрибутував авторство цього фрагмента (тобто, із яких було б зрозуміло, що п. Дlugопольський не є автором цього фрагмента).

У своїх поясненнях п. Дlugопольський посилається на те, що «наведена у вказаному підручнику інформація щодо особливостей лобіювання (с. 147) також не є авторською, оскільки аналогічні речення зустрічаються в працях Морозова О.А., Молчанова П.Н. та інших авторів», а тому, на його думку, «не потребують уточнення авторства».

Навіть якщо припустити, що певні праці інших авторів також містять цей текстовий фрагмент, це не спростовує того факту, що першим автором цього текстового фрагмента є не п. Дlugопольський, а певна інша особа. У цій ситуації неможливо дібрати будь-якого раціонального пояснення, окрім як того, що п. Дlugопольський відтворив цей текстовий фрагмент у своїй дисертації, попередньо будучи ознайомленим з ним із певного джерела, із певними редакційними та стилістичними змінами.

Я також не можу погодитися із можливістю класифікації окремих фрагментів дисертації як «авторських» чи «неавторських». На мою думку, будь-який фрагмент у тексті дисертації, який чітко не позначений як фрагмент чужого авторства, має вважатися текстом авторства самого дисертанта.

Отож, наведений аргумент не спростовує того факту, що п. Дlugопольський вмістив у текст свого дисертаційного дослідження фрагмент, який не був результатом його творчості, без належного посилання на джерело його запозичення.

Виходячи із викладеного, я лишаюся переконаним, що у даному випадку мав місце академічний плагіат.

2.2. На сторінках 263–264 дисертаційної роботи вміщено текстовий фрагмент наступного змісту:

«Серед факторів, що визначають обсяг і зміст роботи, необхідної для лобіювання, можна виділити [189; 527]:

1. Наявність (відсутність) необхідних зв'язків. Одним з основних ресурсів лобістських фірм виступають їхні зв'язки з конкретними особами, що впливають на процес прийняття рішень. Відсутність у штатних лобістів компанії налагоджених зв'язків в одній з партій або в необхідному міністерстві визначає вибір зовнішньої лобістської структури. Зовнішні лобісти теж не можуть знати усіх політиків, а тому певного клієнта навіть щодо вирішення одного питання можуть обслуговувати одразу декілька зовнішніх лобістів.

2. Комpetентність лобістів. Різноманіття сфер діяльності, що об'єднані категорією «лобізм», зумовлює високий ступінь диференційованості ринку лобістських послуг. Крім багатофункціональних лобістських агентств існує безліч вузькоспециалізованих фірм. Традиційними функціональними сферами, навколо яких утворюються кластери найбільш

компетентних професійних лобістів, є: просування товарів клієнта на ринку державних закупівель; одержання бюджетних асигнувань; вплив на податкову політику; вплив на законодавчу діяльність; взаємини з регулюючими органами.

3. Трансакційні витрати. Застосування принципів економіки трансакційних витрат Р.Коуза щодо дослідження причин вертикальної інтеграції процесу лобіювання було проведено Дж.Фігуредо та Дж.Кімом [501]. У процесі статистичного аналізу 150 лобістських контактів суб'єктів лобіювання США і представників Федеральної комісії зв'язку були зроблені такі висновки: до послуг зовнішніх лобістів не звертаються у разі, якщо предметом лобіювання є проблема, характерна лише для даної фірми, отже, зовнішні лобісти одержать доступ до специфичної інформації, «витік» якої може завдати серйозної шкоди бізнесу; якщо можливість «витоку» інформації не є серйозною загрозою (предмет лобіювання є типовою проблемою для галузі), то фірма з більшою імовірністю скористається послугами зовнішніх лобістів; в ситуації, коли штатні лобісти не можуть самостійно вирішити проблему, фірми для диверсифікації ризику «витоку» інформації наймають декілька зовнішніх лобістів, кожен з яких має відповідати за окрему частину загального проекту.»

Вперше тотожний за змістом текстовий фрагмент був опублікований за авторством п. Дlugопольського у публікації Дlugопольський (2006), яка надійшла до редакції 17 січня 2006 р., а відтак необхідно враховувати текстові збіги лише з тими публікаціями, що були оприлюднені раніше 17 січня 2006 р.

Указаний фрагмент збігається, із дрібними редакційними та стилістичними змінами, із оприлюдненим раніше твором Барвин (2005); відповідні збіги представлені у таблиці Б.

Таблиця Б

Барвин (2005)	Дlugопольський (2006)	Дlugопольський (2013)
Среди факторов, которые определяют объем и содержание работы, идущей на аутсорсинг, можно выделить:	Серед факторів, що визначають обсяг та зміст роботи, необхідної для лобіювання, можна виділити [10; 11]:	Серед факторів, що визначають обсяг і зміст роботи, необхідної для лобіювання, можна виділити [189; 527]:
1. наличие/отсутствие необходимых связей Один из основных ресурсов GR/РА фирм – это их связи с конкретными людьми, существующими на процесс принятия решений. Отсутствие у штатных лоббистов компаний налаженных связей в одной из партий, или в одном из комитетов Конгресса, или в необходимом министерстве определяет выбор внешней лоббистской структуры. Внешние лоббисты тоже не	1. Наявність (відсутність) необхідних зв'язків. Одним з основних ресурсів лобістських фірм є їх зв'язки з конкретними особами, що впливають на процес прийняття рішень. Відсутність у штатних лобістів компанії налагоджених зв'язків в одній з партій або в необхідному міністерстві визначає вибір зовнішньої лобістської структури. Зовнішні лобісти теж не можуть знати усіх політиків, а тому певного	Наявність (відсутність) необхідних зв'язків. Одним з основних ресурсів лобістських фірм виступають їхні зв'язки з конкретними особами, що впливають на процес прийняття рішень. Відсутність у штатних лобістів компанії налагоджених зв'язків в одній з партій або в необхідному міністерстві визначає вибір зовнішньої лобістської структури. Зовнішні лобісти теж не можуть знати усіх політиків, а тому певного

<p>могут знать всех (к примеру, крупная GR -компания Barbour Griffith & Rogers , чья выручка за первую половину 2004 г. составила более \$6,5 млн., является исключительно республиканской фирмой), поэтому по одной и той же проблеме компанию-клиента могут обслуживать сразу несколько внешних лobbистов.</p>	<p>клієнта навіть щодо вирішення одного питання можуть обслуговувати одразу декілька зовнішніх лобістів.</p>	<p>клієнта навіть щодо вирішення одного питання можуть обслуговувати одразу декілька зовнішніх лобістів.</p>
<p>2. компетентность лobbистов Многообразие областей деятельности, объединенных понятием «лоббизм», обуславливает высокую степень дифференцированности рынка лobbистских услуг. Помимо десятка многофункциональных GR / PA агентств, существует множество узкоспециализированных фирм. Традиционными функциональными областями, вокруг которых образуются кластеры наиболее компетентных в данной области профессиональных лobbистов, являются:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продвижение товаров клиента на рынке государственных закупок (federal marketing). <...> - получение бюджетных ассигнований (budget appropriations) <...> - воздействие на налоговую политику <...> - воздействие на законодательную деятельность (legislative affairs) <...> - взаимоотношения с регулирующими органами (regulatory affairs) <...> 	<p>2. Компетентність лобістів. Різноманітність сфер діяльності, що об'єднані категорією «лобізм», зумовлює високий ступінь диференційованості ринку лобістських послуг. Крім багатофункціональних лобістських агентств, існує безліч вузькоспеціалізованих фірм. Традиційними функціональними сферами, навколо яких утворюються кластери найбільш компетентних професійних лобістів, є: 1) просування товарів клієнта на ринку державних закупівель (federal marketing); 2) одержання бюджетних асигнувань (budget appropriations); 3) вплив на податкову політику (fiscal affairs); 4) вплив на законодавчу діяльність (legislative affairs); 5) взаємини з регуляторними органами (regulatory affairs).</p>	<p>Компетентність лобістів. Різноманіття сфер діяльності, що об'єднані категорією «лобізм», зумовлює високий ступінь диференційованості ринку лобістських послуг. Крім багатофункціональних лобістських агентств існує безліч вузькоспеціалізованих фірм. Традиційними функціональними сферами, навколо яких утворюються кластери найбільш компетентних професійних лобістів, є: просування товарів клієнта на ринку державних закупівель; одержання бюджетних асигнувань; вплив на податкову політику; вплив на законодавчу діяльність; взаємини з регулюючими органами.</p>
<p>3. транзакционные издержки Применение принципов экономики транзакционных</p>	<p>3. Трансакційні витрати. Застосування принципів економіки трансакційних</p>	<p>3. Трансакційні витрати. Застосування принципів економіки трансакційних</p>

<p>издержек к исследованию причин вертикальной интеграции процесса лоббирования было осуществлено в (de Figueiredo, Kim 2004). В ходе статистического анализа 150 лоббистских контактов субъектов лоббирования и представителей Федеральной комиссии по связи были сделаны следующие выводы. К услугам внешних лоббистов не будут прибегать в случае, если предметом лоббирования является проблема, характерная только для данной фирмы, и, следовательно, внешние лоббисты получат доступ к специфической информации, утечка которой нанесет серьезный вред фирме. Если же возможность утечки информации не является серьезной угрозой – т.е. в случаях, когда предметом лоббирования является типичная для отрасли проблема – фирма с большей вероятностью воспользуется услугами внешних лоббистов. В ситуации, когда штатные лоббисты не могут самостоятельно справиться с проблемой, фирмы, чтобы диверсифицировать риск утечки информации, нанимают несколько внешних лоббистов, каждый из которых должен вести отдельную часть общего проекта</p>	<p>витрат Р. Коуза [12] щодо дослідження причин вертикальної інтеграції процесу лобіювання було проведено Дж. Фігуредо та Дж. Кімом [13]. У процесі статистичного аналізу 150 лобістських контактів суб'єктів лобіювання США і представників Федеральної комісії зв'язку було зроблено наступні висновки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до послуг зовнішніх лобістів не звертаються у випадку, якщо предметом лобіювання є проблема, характерна лише для даної фірми, отже, зовнішні лобісти одержать доступ до специфичної інформації, «відлив» якої може завдати серйозної шкоди бізнесу; - якщо можливість «відливу» інформації не є серйозною загрозою (предмет лобіювання є типовою проблемою для галузі), то фірма з більшою ймовірністю скористається послугами зовнішніх лобістів; - в ситуації, коли штатні лобісти не можуть самостійно вирішити проблему, фірми для диверсифікації ризику «відлив» інформації наймають декілька зовнішніх лобістів, кожен 	<p>витрат Р. Коуза щодо дослідження причин вертикальної інтеграції процесу лобіювання було проведено Дж. Фігуредо та Дж. Кімом [501]. У процесі статистичного аналізу 150 лобістських контактів суб'єктів лобіювання США і представників Федеральної комісії зв'язку були зроблені такі висновки: до послуг зовнішніх лобістів не звертаються у разі, якщо предметом лобіювання є проблема, характерна лише для даної фірми, отже, зовнішні лобісти одержать доступ до специфичної інформації, «вітік» якої може завдати серйозної шкоди бізнесу; якщо можливість «вітоку» інформації не є серйозною загрозою (предмет лобіювання є типовою проблемою для галузі), то фірма з більшою ймовірністю скористається послугами зовнішніх лобістів; в ситуації, коли штатні лобісти не можуть самостійно вирішити проблему, фірми для диверсифікації ризику «вітік» інформації наймають декілька зовнішніх лобістів, кожен з яких має відповідати за окрему частину загального проекту.</p>
---	--	---

Виходячи із міркувань, викладених у п. 1.1 вище, зазначений текстовий фрагмент не може бути результатом вільної творчості п. Дlugопольського. Він дослівно у перекладі відтворює раніше оприлюднений текст із незначеними редакційними та стилістичними змінами. Таким чином, мало місце текстове запозичення.

Водночас, у тексті дисертаційного дослідження п. Дlugопольського відсутні посилання на джерело запозичення, яке свідчило б, що він належним чином

атрибутував авторство цього фрагмента (тобто, із яких було б зрозуміло, що п. Дlugопольський не є автором цього фрагменту).

У своїх поясненнях з цього приводу п. Дlugопольський відзначає, що «на с.261-263, 272-274 наведені загальновідомі речі щодо лобізму та класифікації лобістів, які не є авторськими, і проведена аналогія із особливостями лобіювання в Росії. Перед їх перерахуванням вказані посилання на першоджерела інформації, які також використовував Барвин О. в своїх працях.»

Проаналізувавши ці аргументи, я вважаю, що вони не заслуговують на увагу.

По-перше, викладені в аналізованому текстовому фрагменті факти не є загальновідомими. Загальновідомими є такі факти, щодо яких можна розумно припустити, що пересічна людина буде обізнана з ними. Припущення стосовно того, що пересічна людина буде обізнана із викладеними фактами, є далеко поза межами «розумного припущення».

По-друге, п. Дlugопольський стверджує, що він навів посилання на «першоджерела інформації, які також використовував Барвин О. в своїх працях». Виглядає так, що ідеться про посилання на праці Коуз (1993) та Goldstein (1999) у працях Дlugопольський (2006, 2013).

Однак, аналіз тексту Барвин (2005) свідчить, що ці дві праці не є «першоджерелами» для того текстового фрагменту, про відтворення якого ідеться. Принаймні, п. Барвин не вказує ці праці як джерела; отож, варто презумувати, що ці текстові фрагменти є результатом творчості п. Барвина.

У будь-якому разі, посилання на ці праці у текстах п. Дlugопольського не надають раціонального спростування інтерпретації текстового збігу як дослівного відтворення раніше опублікованого твору Барвин (2005). У контексті цієї ситуації вони виглядають радше як удавані посилання².

Отож, у даному випадку, на мою думку, має місце факт академічного плагіату, якого визначено у Законі України «Про освіту».

2.3. На сторінці 265 дисертаційної роботи вміщено текстові фрагменти такого змісту:

«На початку 1970-х рр. лобісти корпорацій становили понад 60% від загальної кількості офіційно зареєстрованих лобістів, хоча лише 4% населення США входило в бізнес-асоціації (кількість офіційно зареєстрованих лобістів лише у Вашингтоні становить близько 70 тис.). Широкий розвиток професійного лобіювання в Америці відображає уяву американців про бажаність максимальної спеціалізації, а тому репутація лобіста в США принципово не відрізняється від репутації адвоката чи найманого охоронця, від яких так само вимагається

---

² Я використовую термін «удавані посилання», аби відіслати до практики вміщення посилань на праці, які насправді не містять запозиченого/цитованого/використаного фрагменту тексту, задля створення видимості належності атрибуції авторства. Я вважаю використання «удаваних посилань», поскільки воно пов'язане із оприлюдненням неправдивої інформації, виявом академічної недоброочесності.

вміння «цинічно» захищати інтереси конкретного клієнта, не обов'язково поділяючи його погляди.»

«Відповідно до духу індивідуалізму американські лобісти прагнуть знаходити особисті контакти з «потребними людьми» з коридорів влади (значна кількість лобістів - екс-політики, що використовують свої колишні зв'язки).»

Вперше totожні за змістом текстові фрагменти були опубліковані за авторством п. Дlugопольського у публікації Дlugопольський (2006), яка надійшла до редакції 17 січня 2006 р., а відтак необхідно враховувати текстові збіги лише з тими публікаціями, що були оприлюднені раніше 17 січня 2006 р.

Указаний фрагмент збігається, із дрібними редакційними та стилістичними змінами, із оприлюдненим раніше твором Нуреев (2005); відповідні збіги представлені у таблиці В.

Таблиця В

Нуреев (2005)	Дlugопольський (2006)	Дlugопольський (2013)
<p>В начале 1970-х годов лоббисты корпораций составляли свыше 60% от общего числа официально зарегистрированных лоббистов, хотя лишь 4% населения США входило в бизнес-ассоциации. Общее же число официально зарегистрированных лоббистов только в Вашингтоне достигает 40 тыс., незарегистрированных же, скорее всего, еще больше. Широкое развитие профессионального лоббирования в Америке отражает представления американцев о желательности Максимальной специализации. Поэтому репутация лоббиста в этой стране принципиально не отличается от репутации, например, адвоката или наемного телохранителя, от которых также требуется умение цинично защищать интересы конкретного клиента, но не обязательно разделять его взгляды.</p>	<p>На початку 1970-х рр. лобісти корпорацій становили понад 60% загальної кількості офіційно зареєстрованих лобістів, хоча лише 4% населення США входило в бізнес-асоціації (кількість офіційно зареєстрованих лобістів лише у Вашингтоні становить близько 70 тис. чол.). Широкий розвиток професійного лобіювання в Америці відображає уяву американців про бажаність максимальної спеціалізації, а тому репутація лобіста в США принципово не відрізняється від репутації адвоката чи найманого охоронця, від яких так само вимагається вміння «цинічно» захищати інтереси конкретного клієнта, не обов'язково поділяючи його погляди.</p>	<p>На початку 1970-х рр. лобісти корпорацій становили понад 60% від загальної кількості офіційно зареєстрованих лобістів, хоча лише 4% населення США входило в бізнес-асоціації (кількість офіційно зареєстрованих лобістів лише у Вашингтоні становить близько 70 тис.). Широкий розвиток професійного лобіювання в Америці відображає уяву американців про бажаність максимальної спеціалізації, а тому репутація лобіста в США принципово не відрізняється від репутації адвоката чи найманого охоронця, від яких так само вимагається вміння «цинічно» захищати інтереси конкретного клієнта, не обов'язково поділяючи його погляди.</p>
<p>В соответствии с духом индивидуализма американские лоббисты стремятся находить</p>	<p>Відповідно до духу індивідуалізму, американські лобісти прагнуть</p>	<p>Відповідно до духу індивідуалізму американські лобісти прагнуть знаходити</p>

личные контакты с "нужными людьми" из кулуаров власти; поэтому значительное число лоббистов - это экс-политики, использующие свои прежние связи	встановлювати особисті контакти з «потрібними людьми» з коридорів влади (значна кількість лобістів - екс-політики, що використовують свої колишні зв'язки).	особисті контакти з «потрібними людьми» з коридорів влади (значна кількість лобістів - екс-політики, що використовують свої колишні зв'язки).
---	---	---

З приводу цих текстових збігів О. Дlugопольський будь-яких пояснень не надав.

Виходячи із міркувань, викладених у п. 1.1 вище, зазначені текстові фрагменти не можуть бути результатом вільної творчості п. Дlugопольського. Вони дослівно у перекладі відтворюють раніше оприлюднений текст із незначеними редакційними та стилістичними змінами. Таким чином, мало місце текстове запозичення.

Водночас, у тексті дисертаційного дослідження п. Дlugопольського відсутні посилання на джерело запозичення, яке свідчило б, що він належним чином атрибутував авторство цього фрагмента (тобто, із яких було б зрозуміло, що п. Дlugопольський не є автором цього фрагмента). Зокрема, попри те, що праця Нуреев (2005) наявна у списку використаних джерел дисертації Дlugопольський (2013), авторство відповідного текстового фрагменту чітко не позначене у тексті дисертації, а отже цей текстовий фрагмент представлено як результат творчості п. Дlugопольського.

На мою думку, у даному випадку також мав місце академічний plagiat.

2.4. У додатку О2 до дисертаційної роботи наведено таблицю, у аналізуються переваги і недоліки лобізму.

Вперше totожна за змістом таблиця була опублікована із авторством Олександра Дlugопольського у публікації Дlugопольський (2006), яка надійшла до редакції 17 січня 2006 р., а відтак необхідно враховувати текстові збіги лише з тими публікаціями, що були оприлюднені раніше 17 січня 2006 р.

Текст, що вміщений у цій таблиці, із дрібними редакційними та стилістичними змінами збігається із оприлюдненим раніше твором Малько (1995); відповідні збіги представлені у таблиці Г.

Таблиця Г

Малько (1995)	Дlugопольський (2006, 2013)
К «плюсам» лоббизма отнесем следующее. Во-первых, влияя на управленические решения, он заставляет «держаться в форме» органы государственной власти и управления, в определенном смысле конкурирует, соревнуется с ними, придает им большую динамику и гибкость. В условиях разделения властей каждая из ветвей может использовать то или иное лобби в своих интересах. Так, в Конгрессе США законодатели официально сотрудничают с	Впливаючи на управлінські рішення, лобізм змушує «триматися у формі» органи державної влади й управління (в певному сенсі лобізм змагається з ними, додає їм динаміки і гнучкості). В умовах розподілу влади кожна з гілок влади може використовувати те чи інше лобі у своїх інтересах. Так, у Конгресі СПА законодавці офіційно співпрацюють з лобістськими кадрами певних зацікавлених груп, що, безперечно, тільки змінюють позиції

<p>лоббистскими кадрами определенных заинтересованных групп, что, бесспорно, только усиливает позиции законодательной власти</p>	<p>законодавчої влади.</p>
<p>Во-вторых, лоббизм – это инструмент самоорганизации гражданского общества, с помощью которого мобилизуется общественная поддержка или оппозиция какому-либо законопроекту, оказывается влияние на политику. Лоббизм в этой ситуации – своего рода соперник бюрократии. Учитывая также, что государство в условиях становления рыночных отношений все больше оставляет многие из своих позиций в сфере защиты интересов различных социальных групп и слоев, этот вакуум должен быть заполнен соответствующими структурами гражданского общества.</p>	<p>Лобізм виступає інструментом самоорганізації громадянського суспільства, за допомогою якого мобілізується суспільна підтримка або опозиція певному законопроекту, здійснюється вплив на політиків. Лобізм у цій ситуації є суперником бюрократії. Зважаючи на те, що держава в умовах становлення ринкових відносин дедалі більше «здає» свої позиції у сфері захисту інтересів різних соціальних груп, цей вакуум має бути заповнений відповідними структурами громадянського суспільства.</p>
<p>В-третьих, лоббизм создает возможности для обеспечения интересов меньшинств, ибо является специфической формой политического плюрализма. «При детальном изучении власти в американском обществе в центре внимания, как правило, оказываются не большинство, а меньшинства – лобби, группы давления, группы, представляющие региональные интересы, руководители корпораций и профсоюзов, главы комиссий, проводящих парламентские расследования»</p>	<p>Лобізм створює можливості для забезпечення інтересів різного роду меншин, тому що виступає як специфічна форма прояву політичного плюралізму.</p>
<p>В-четвертых, лоббизм воплощает собой принцип свободы социальных негосударственных структур: ассоциаций, общественных организаций, слоев и т. п. С помощью лоббирования они сами пытаются решать свои проблемы, обладая определенным выбором путей и средств подобного решения</p>	<p>Лобізм втілює свій принцип свободи державних структур, асоціацій, громадських організацій, за допомогою якого вони самостійно намагаються вирішувати власні проблеми, володіючи визначенім набором шляхів і засобів такої діяльності.</p>
<p>В-пятых, он применяется как своеобразное социально-политическое стимулирование, направленное на ускорение претворения в жизнь тех или иных целей и интересов, на побуждение к конкретным действиям. При таком подходе лоббизм становится способом активизации различных процессов и явлений сферы политики</p>	<p>Лобізм використовується як своєрідне соціально-політичне стимулювання, спрямоване на прискорення впровадження в життя тих або інших цілей, на спонукання до конкретних дій. За такого підходу лобізм виступає способом активізації різноманітних процесів і явищ у сфері політики.</p>
<p>В-шестых, он позволяет расширить информационную и организационную базу принимаемых решений и прицельно обратить внимание на определенные «кричащие» проблемы. Лоббисты обеспечивают органы государственной власти потоком информации по тому или иному вопросу, который выносится на парламентское слушание, «информируют законодателей о том, что происходит на самом</p>	<p>Лобізм дає змогу розширювати інформаційну й організаційну базу прийнятих рішень і набагато переконливіше звертати увагу на формулювання нагальних проблем суспільства. Лобісти забезпечують органи державної влади потоком інформації з того або іншого питання, яке виноситься на парламентське слухання, інформують законодавців про те, що відбувається на найнижчому суспільному рівні</p>

<p>нижнем общественном уровне (и на других уровнях)» Поэтому они больше подходит на «торговцев» информацией. Через лоббирование интересам различных групп и словес придаются большая злободневность, актуальность, социальная значимость, властные структуры убеждаются в приоритетном, оперативном и более полном их удовлетворении (т. е. лоббирование выступает в виде системы аргументации, механизма подготовки и принятия соответствующих решений)</p>	<p>(лобісти - продавці інформації). Через лобіювання інтересам різних груп надається гостра злободенність, актуальність, соціальна значущість, а владні структури переконуються в пріоритетному, оперативному і більш повному їх задоволенні. Лобіювання виступає у вигляді системи аргументації, механізму підготовки і прийняття відповідних актів.</p>
<p>В-седьмых, это средство достижения компромисса, способ взаимного уравновешивания и примирения разнообразных интересов. Общепризнанно, что лоббистские группы, отстаивающие порой диаметрально противоположные интересы своих «хозяев», как это ни странно на первый взгляд, способствуют сохранению своего рода равновесия различных сил, нахождению точек соприкосновения и достижению консенсуса при принятии управленческих решений</p>	<p>Лобізм можна оцінювати і як більш широкий засіб досягнення компромісу, спосіб взаємного зрівноважування і примирення між собою різноманітних інтересів. Загальнозванено, що лобістські групи, які відстоюють іноді диаметрально протилежні інтереси своїх «господарів», як це не дивно на перший погляд, сприяють збереженню певної рівноваги різних сил, знаходженню «точок дотику» і досягненню консенсусу при прийнятті управлінських рішень, адже, зрештою, основа лобізму - взаємовигідне співробітництво.</p>
<p>В-четвертых, лоббизм таит в себе немалую опасность «размывания» народовластных устоев общества, превращения демократических институтов в мощный инструмент отдельных властных групп</p>	<p>Лобізм містить у собі чималу небезпеку «розмивання» народновладних підвалин суспільства, перетворення демократичних інститутів у міцний інструмент активності окремих владних груп.</p>
<p>В-пятых, лоббистские мероприятия могут в определенных условиях стать формой проявления социальной несправедливости. Как показывает социальная практика некоторых западных государств, результативность лоббизма большого бизнеса несравненно выше (ввиду главным образом финансово-материальных возможностей), чем у других групп и структур. Подобная ситуация, повторяющаяся постоянно, способна дисбалансировать интересы, содействовать росту социальной напряженности</p>	<p>Лобістські заходи виступають у визначених умовах у формі прояву соціальної несправедливості (як показує соціальна практика деяких західних держав, результативність лобізму великого бізнесу непорівняно вища, ніж в інших груп і структур). Така ситуація, що повторюється постійно, здатна дестабілізувати економіку, дисбалансувати інтереси, сприяти росту напруженості в суспільстві</p>
<p>Во-вторых, лоббизм выступает иногда проводником неправового воздействия (давления) на государственные органы. Здесь уже надо говорить о преступных видах лоббизма (взяточничество, коррупции и т. п.), которые «подтасчивают» фундамент власти</p>	<p>Лобізм іноді виступає «проводником» неправового тиску на державні органи. Тут вже треба говорити про ті його види (хабарництво, корупція), що «підточують» фундамент влади.</p>
<p>Во-первых, он может стать инструментом приоритетного удовлетворения иностранных интересов в ущерб интересам государственным, т. е. реализоваться подчас как «непатриотическое» средство</p>	<p>Лобізм може стати інструментом пріоритетного задоволення іноземних інтересів на шкоду інтересам вітчизняним, тобто реалізовуватися як непатріотич- ний засіб.</p>
<p>В-третьих, он может служить фактором развития и защиты ведомственности, местничества,</p>	<p>Лобізм може слугувати фактором розвитку і захисту відомчості, місництва, націоналізму,</p>

<p>национализма и т. п., усиливать крайние формы удовлетворения «специальных интересов». В качестве примера приведем энергичную атаку директоров спиртоводочных заводов на российское правительство, в результате которой акциз на алкогольные напитки, с 1994 года увеличенный до 90%, был уменьшен до прежнего уровня в 85 процентов</p>	<p>підсилювати крайні форми задоволення «спеціальних інтересів».</p>
<p>В-седьмых, это средство, иногда существенно мешающее стабильной и оперативной государственной политике, ибо может быть направлено, например, на постоянное перераспределение бюджета («перетягивание одеяла на себя»), на частую смену приоритетов, на усиление позиций одной ветви власти при одно- временном ослаблении другой и т. п.</p>	<p>Лобізм іноді істотно заважає стабільній та оперативній державній політиці, тому що може бути спрямованій, наприклад, на постійний перерозподіл бюджету, на часту зміну пріоритетів, на посилення позицій однієї гілки влади за одночасного послаблення іншої.</p>
<p>В-шестых, лоббизм зачастую блокирует действительно нужные управленические решения, препятствует удовлетворению общественно ценных интересов, сопутствуя осуществлению интересов чиновничих. «Чиновник,— отмечается в выступлении Президента России в Федеральном Собрании,— который прежде верстал планы и делил фонды, теперь освоил рынок и распределяет, а нередко торгует централквотами и лицензиями. Продолжают крепнуть лоббистские тенденции»</p>	<p>Лобізм найчастіше блокує дійсно потрібні управлінські рішення, перешкоджає задоволенню суспільно-корисних інтересів, сприяючи задоволенню та реалізації чиновницьких інтересів.</p>

Виходячи із міркувань, викладених у п. 1.1 вище, зазначені текстові фрагменти не можуть бути результатом вільної творчості п. Дlugопольського. Вони дослівно у перекладі відтворюють раніше оприлюднений текст із незначеними редакційними та стилістичними змінами. Таким чином, мало місце текстове запозичення.

У тексті дисертаційного дослідження п. Дlugопольського відсутні посилання на джерело запозичення, яке свідчило б, що він належним чином атрибутував авторство відповідних текстів (тобто, із яких було б зрозуміло, що п. Дlugопольський не є автором цього тексту).

З цього приводу О. Дlugопольський пояснює, що ця таблиця «сформована» на основі кількох джерел, які також використовував автор Малько О. в своїх працях, а тому посилання здійснені на першоджерела цієї інформації, які опубліковані значно раніше за працю Малько О.» Окрім того, як він стверджує, «табл. додатку О2 є результатом літературного огляду ряду джерел та не виносилась на захист як елемент наукової новизни».

У своїх працях Дlugопольський (2006, 2013) дійсно наявні на те, що відповідна таблиця «сформована» на основі джерел Нураев (1995), Brown, Jackson (1990), Wolpe, Levine (1996), Cullis, Jones (1998), Auerbach, Feldstein (2002), Мишутин (2005) та Goldstein (1999).

Разом з тим, аналіз тексту Малько (1995) свідчить про те, що п. Малько не використовував жодні із цих праць як «першоджерела». Деякі з них, зокрема оприлюднені після 1995 року, взагалі не могли розглядатися п. Мальком під час написання його статті у 1995 році.

Навіть якщо гіпотетично припустити, що п. Малько використовував ті самі праці, що і п. Дlugопольський, ці два автори не могли викласти результат їх узагальнення у дослівно ідентичній формі (див. з цього приводу п. 1.1, 1.2 вище).

Найбільш імовірним, як на мене, є те, що посилання на праці, на основі яких нібито «сформована» ця таблиця, є нічим іншим, як удаваними посиланнями.

Аргумент стосовно того, що таблиця «не виносилась на захист як елемент наукової новизни», не заслуговує на увагу у світлі міркувань, викладених у п. 1.2 вище.

Виходячи із викладеного, я вважаю, що у цьому разі також мав місце академічний плагіат.

3. Хибність аргументів, викладених у рішенні Комітету з питань етики

Я вважаю за необхідне зупинитися також на тих аргументах, що безпосередньо викладені у відповідному рішенні, та обґрунтувати, чому я не можу погодитися з ними.

Так, у рішенні констатується, що «*наведені приклади з дисертаційного дослідження Олександра Дlugопольствого не є плагіатом, оскільки його автор не видавав фрагменти чужого тексту за свої*».

Однак, ця інтерпретація не відповідає дійсності, адже, як я звертав увагу у п. 2.1 вище, будь-який текст, вміщений у дисертації, і щодо якого немає вказівки на чуже авторство, автор дисертації *вже* видає за свої. *Tertium non datur*.

Надалі, у рішенні ідеться, що «*у [відповідних] абзацах дисертації є певні огрихи в оформленні посилань, проте джерела, що використовувалися, були наведені у бібліографії, на них також є посилання у тексті дослідження*».

Це твердження також розходитья з дійсністю, оскільки, як я продемонстрував у розділі 2, у жодному з відповідних фрагментів не наведені посилання на дійсні джерела запозичень відповідних текстів, які дозволяли б зрозуміти, що відповідні фрагменти не є результатом творчості п. Дlugопольського.

Комітет посилається на те, що «*наведені збіги не підтверджують запозичення наукових ідей або привласнення чужих результатів і не несуть наукового навантаження. Вони переважно стосуються загальновідомих фактів, класифікацій тощо.*»

Я обґрунтував мою позицію з цього приводу у п. 1.2 вище. Більш того, я не можу погодитися із тим, що відповідні фрагменти «*стосуються загальновідомих фактів, класифікацій*». Це є явно хибне потрактування цих фрагментів у світлі того розуміння «загальновідомості», про яке я зазначив у п. 2.2 вище.

Наступний аргумент, покладений в основі рішення Комітету з питань етики, є таким: «*питання необхідності чи відсутності посилання на джерела загальновідомих знань як і вживання лапок до перекладного тексту є дискусійними* (В.Бахрушин, Є.Ніколаєв (2019) *Методичні рекомендації для ЗВО з підтримки принципів академічної добросесності, с.10-11). *Неоднозначність цих питань підтверджується і даним кейсом, оскільки той самий абзац, на стор. 261 дисертації має збіги із двома російськомовними джерелами (підручник Р.Нуреєва, який є у списку джерел дисертації, та стаття Н.Баранова)».**

Я категорично відкидаю вже проаналізований аргумент щодо «загальновідомості». У даному випадку ми явно не маємо справу із загальновідомими фактами.

Стосовно перекладного тексту, я вважаю, що акцент хибно зміщений на вживання лапок. Основною вимогою є належна атрибуція авторства – незалежно від того, чи використовувався текст тою самою або іншою мовою. У даному разі такої атрибуції не відбулося.

Насамкінець, Комітет звертає увагу на те, що «*загальна кількість таких абзаців у дисертації Олександра Дlugопольського становить близько 2,5 сторінок із 444 сторінок загального обсягу дисертації, що складає приблизно 0,5% загального тексту*».

Я не можу погодитися із цим аргументом з огляду на міркування, наведені мною у п. 1.2 та 1.3 вище.

***

Усі аргументи Комітету у сукупності закладають, направду кажучи, небезпечний прецедент. Адже фактично це означає, що будь-хто може недобросесно запозичити чужий текст, але із декількома простими маніпуляціями технічного або дискурсивного характеру (удавані посилання та видавання текстів за «загальновідомі» факти, відповідно) уникнути оцінки такого запозичення як академічної недобросесності.

Розгляд питань плагіату і академічної недобросесності є, напевне, одним із найпотужніших інструментів, які надано Національному агентству. Але, як відомо, із великою владою приходить і велика відповідальність. Я бачу відповідальність Національного агентства і його Комітету з питань етики у цій царині як слідування певним публічно декларованим та обґрунтованим принципам, які б свідчили, що ми сприймаємо **імператив інтелектуальної чесності** серйозно.

Я віддаю належне тому, що це була перша справа Комітету з питань етики, і на цьому етапі неможливо говорити про якісь сталі принципи. Однак цей кейс є ілюстрацією того, що ці принципи є конче потрібними.

Під час розгляду питання я запропонував набір таких принципів і намагався їх обґрунтувати перед Комітетом. На жаль, наразі вони не знайшли явної підтримки серед моїх колег, і тому я голосував «проти» рішення, підтриманого більшістю. Зрештою, мати

змогу проголосувати «проти» – це також певна влада; тому я вважав своїм обов'язком та відповіальністю викласти окрему думку до цього рішення.

Джерела, посилання на які наявні в окремій думці:

- Auerbach, A. J. & Feldstein, M. (2002). Handbook of Public Economics. Amsterdam: North-Holland.
- Brown, C. V. & Jackson P. M. (1990). Public Sector Economics. Oxford: OUP.
- Cullis, J. & Jones Ph. Public Finance & Public Choice. Oxford: OUP.
- Figueiredo, J. M. & Kim, J. J. (2004). When Do Firms Hire Lobbyists? The Organization of Lobbying at the Federal Communications Commission. Working Paper : National Bureau Of Economic Research, 2004, № 10553, 25-43
- Goldstein, K. M. (1999) Interest Groups, Lobbying and Participation in America. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolpe, B. C. & Levine B. J. (1996). Lobbying Congress: How the System Works. Washington: Congressional Quarterly Inc.
- Барвин О. (2005). Справка. Субъекты лоббистской деятельности в США. Режим доступу: http://www.stratagema.org/publications/lobby/item_251.html
- Дlugопольський, О. В. (2006). Моделі лобіювання інтересів: світовий досвід та українська специфіка. *Журнал європейської економіки*, 2006, 5(1), 30–57.
- Дlugопольський, О. В. (2013). Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в умовах глобалізаційних змін. (Дис. ... д. е. н.).
- Коуз, Р. (1993). Фирма, рынок и право. М.: Дело.
- Малько, О. (1995). Лоббизм. *Общественные науки и современность*. 1995. № 4. 58–65.
- Мишутин, С. (2005). Обыкновенный лоббизм. *Аргументы и факты в Украине*. 2005, 41, 9.
- Нуреев, Р. (2005). Теория общественного выбора: Курс лекций. М.: ГУ ВШЭ.

**Член Комітету з питань етики
Національного агентства із забезпечення
якості вищої освіти**

М.Євстіфеєв

29 липня 2019 р.